

**ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Циклова комісія загальноосвітніх дисциплін
та дисциплін загальної підготовки

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Освітньо-професійний ступінь – *фаховий молодший бакалавр*.
Статус дисципліни – *базовий предмет програми профільної середньої освіти*.
Мова викладання, навчання та оцінювання – *українська*.

Розробники:

ЛИЦУР Микола Зеновійович – спеціаліст вищої категорії, кандидат історичних наук

**Затверджено Педагогічною радою
Фахового коледжу
ЗВО «Університет Короля Данила»
Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.
Голова Педагогічної ради**

Інна ВАРВАРУК

**Схвалено на засіданні циклової комісії
із загальноосвітніх дисциплін
та дисциплін загальної підготовки.
Протокол № 1 від «25» серпня 2022 р.
Голова циклової комісії**

Людмила ОСТАПОВА

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ
робочої програми навчального предмета**

Навчальний рік	Дата засідання циклової комісії	Номер протоколу	Голова циклової комісії	
			Прізвище	Підпис

ОПИС НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Курс	1	2	
Семестр	II	III	IV
Кількість годин	105		
Аудиторні навчальні заняття			
– лекції	-	-	-
– практичні	36	36	28
Самостійна робота	-	-	5
Форма підсумкового контролю	залік	залік	ДПА (екзамен)

Основною метою викладання навчального предмету «Історія України» є: а) формування вільної особистості, яка визнає національні та загальнолюдські цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям громадянської відповідальності у своїй поведінці; б) виховання засобами історії громадянської свідомості, зорієнтованої на патріотичне почуття приналежності до власної держави та до її спільних історичних, політичних і культурних цінностей, а також на демократичні пріоритети й злагоду в суспільстві; в) прищеплення толерантності й поваги до різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей.

Реалізація мети передбачає вирішення таких завдань:

- поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей та умінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;
- набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів української держави в контексті світового історичного процесу;
- розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом;
- усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності власної держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;
- долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів;
- сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями.

В результаті опанування «Історії України» студент повинен:

знати:

- сутність основних проблем історії та сучасного буття народу України;
- основні закони та етапи розвитку людської спільності;
- витоки української нації та її місце в загальнолюдських процесах;
- суспільно-економічні, політичні та культурні процеси історичного розвитку українського народу;

- історичні події;
- зародження та розвиток української державності;
- процеси розбудови сучасної незалежної української держави;
- діяльність історичних осіб і політичних партій.

вміти:

- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;
- зіставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- розрізняти тенденційно подану інформацію;
- орієнтуватись у науковій періодизації історії України;
- вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою, працювати з першоджерелами, літературою;
- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;
- самостійно складати конспект, тези, готувати реферат, відповідь на конференцію, семінарське заняття;
- вміти дискутувати, писати наукові студентські роботи.

Обов'язкові результати вивчення навчального предмета «Історія України» передбачають, що студент/студентка:

- мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тривалість у житті суспільства (хронологічна компетентність);
- мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища (просторова компетентність);
- мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання (інформаційна компетентність);
- мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їхні інтерпретації (логічна компетентність);
- усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації (аксіологічна компетентність).

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Всесвітня історія	
Географія	

ПОЛІТИКА КУРСУ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Усі пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

ПОВЕДІНКА В АУДИТОРІЇ

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту Університету, Положення про Фаховий коледж та Положення про систему внутрішнього розпорядку. Кожен студент має виявляти наполегливість, старанність, зацікавлення, дискувати, ставити запитання викладачеві під час занять. Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися одне до одного, бути зваженими, уважними та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

На початку вивчення курсу викладач знайомить студентів з основними пунктами Положення про академічну доброчесність, відповідно до якого і здійснюється навчальний процес.

Під час виконання письмових тестових завдань недопустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими (оригінальними).

ОСКАРЖЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів відповідно до «Положення про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів» розглядає та вирішує перший проректор або проректор з навчальної роботи на підставі заяви студента або подання директора коледжу.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчального предмета для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: пояснення, бесіда, практичні завдання, творчі завдання, пошукові завдання, метод проектів, дискусія, розв'язання тестових завдань.

З метою контролю якості знань, умінь та навичок студентів здійснюється:

1. Поточний контроль в повсякденній роботі з метою перевірки засвоєння попереднього матеріалу і виявлення прогалин у знаннях студентів. Здійснюється він з допомогою систематичного спостереження викладача за роботою групи в цілому і кожного студента зокрема, на всіх етапах навчання. Проводиться у вигляді усного опитування, доповіді, реферату, тестування за матеріалами теми.
2. Тематичний контроль здійснюється періодично, після вивчення нової теми чи нового розділу і має на меті систематизацію знань студентів. Проводиться у вигляді підсумкових контрольних робіт.
3. Підсумковий контроль якості засвоєння навчальної програми (заліки, ДПА).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Система оцінювання результатів навчання студентів 1 і 2 курсів предмета «Історія України» здійснюється відповідно до Положення про систему контролю та

оцінювання знань здобувачів освіти Фахового Коледжу ЗВО «Університету Короля Данила». Кожен вид контролю передбачений з урахуванням результатів навчання.

Поточний контроль – усне опитування та виконання письмових завдань (тестів), виступи, презентації на практичних заняттях. Оцінювання здійснюється за національною **12-бальною шкалою**.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень студентів
I. Початковий	2	Студент (студентка) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
	3	Студент (студентка) двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати її за описом; увідповіднити рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту
II. Середній	4	Студент (студентка) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт
	5	Студент (студентка) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на історичній карті основні місця подій
	6	Студент (студентка) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, давати стисло характеристику історичній постаті, установлювати послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації
III. Достатній	7	Студент (студентка) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань
	8	Студент (студентка) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти
	9	Студент (студентка) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає

		порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу, аналізує зміст історичної карти
IV. Високий	10	Студент (студентка) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії
	11	Студент (студентка) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії
	12	Студент (студентка) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її

При оцінюванні навчальних досягнень студента на практичних заняттях враховується:

- повнота і правильність відповіді;
- логіка викладу, мовленнєве оформлення відповіді;
- використання додаткової літератури при підготовці до заняття;
- самостійність висновків, висловлення власних думок, їх аргументація.

Фіксація поточного контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі 12-бальної шкали. У разі відсутності студента на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у «Журналі» автоматично обчислюється підсумкова оцінка та здійснюється підрахунок пропущених занять.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж **трьох наступних тижнів**.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться для встановлення рівня досягнення здобувачами освіти програмних результатів навчання з навчальної дисципліни (освітнього компонента), після завершення вивчення дисципліни.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі заліку (письмово або усно) та екзамену (ДПА).

Студенти, які не з'явилися на екзамен без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА
«Історія України»**

РОЗДІЛ 1. ВСТУП

Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку. Особливості курсу історії України 1914–1945 рр.: періодизація, завдання, структура.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Україна в геополітичних планах Троїстого союзу (Четверного союзу, Центральних держав) і Антанти. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада Український національний рух у Російській імперії. Военні дії на території України в 1914–1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Пропаганда воюючих сторін. Життя на фронті і в тилу, стратегії виживання цивільного населення. Політика Російської та Австро-Угорської імперій на українських землях у 1914–1917 рр. Російський окупаційний режим на підвладних Австро-Угорщині українських теренах. Антиєврейські погроми російської армії в Галичині. Вплив Першої світової війни на світогляд, політичні орієнтири українців та економіку України.

РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ, РОЗПАД РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА ПОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ – УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Причини та рушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада (УЦР). Всеукраїнський національний конгрес. Українізація в російській армії. Вільне козацтво. Відносини УЦР із Тимчасовим урядом. I та II Універсали. Генеральний Секретаріат. Збройний виступ самостійників. З'їзд поневолених народів Росії як передвісник розпаду Російської імперії. Прихід до влади більшовиків у Росії: позиція УЦР. III Універсал. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки (УНР). Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка. Проголошення в Харкові більшовицької влади та маріонеткової квазідержави УНР (Радянської/Советської). Початок і перебіг першої російсько-української війни. Бій під Крутами. IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Державотворча діяльність УЦР взимку-навесні 1918 р. Формування української громадянської нації. Закон УНР «Про національно-персональну автономію». Конституція УНР.

РОЗДІЛ 4. В БОРОТЬБИ ЗА УКРАЇНСЬКУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Українська Держава (гетьманат Павла Скоропадського): внутрішня та зовнішня політика. Прелімінарний (попередній) мирний договір Української Держави з Російською Соціалістичною Федеративною Радянською/Советською Республікою (РСФРР/РСФСР). Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Реорганізація Директорії УНР. Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), його історичне значення. Трудовий Конгрес України. Державне будівництво та національна політика. Кримські крайові уряди 1918–1919 рр. Спроби приєднання Криму до України. Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». Західно-Українська Народна Республіка: державне будівництво. Польсько-

українська війна 1918–1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Єврейський бойовий курінь в УГА. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Поразка більшовицької влади в Україні. УНР в кільці фронтів: ключові події, герої та результати боротьби за збереження української держави. Денікінський режим на теренах України в другій половині 1919 р.: ставлення та становище місцевого населення. Відновлення збройної експансії більшовицької Росії та окупація теренів УНР. «Червоний імперіалізм». Перший зимовий похід Армії УНР. Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти більшовицької Росії. Здобуття Києва. Контрнаступ більшовицьких армій на Львів і Варшаву. Поразки Червоної армії під Варшавою–Замостям («Диво на Віслі»). Поразка Збройних сил Півдня Росії. «Червоний» терор у Криму. Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР. Розвиток культури у 1917–1921 рр.: освіта, науки, мистецтва. Особливості пропаганди протиборчих сторін. Міжетнічні відносини в Україні 1917–1921 рр. Міжетнічні конфлікти, їх наслідки. Антиєврейські погроми. Особлива слідча комісія для розслідування протиєврейських погромних дій при Раді Народних Міністрів УНР. Повсякдення в умовах революцій та воєн: індивідуальний досвід, стратегії виживання, моральні виклики. Політична і трудова еміграція. Історичні уроки Української революції та боротьби за незалежність.

РОЗДІЛ 5. УКРАЇНА У СКЛАДІ ТОТАЛІТАРНОЇ ІМПЕРІЇ – СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Голод 1921–1923 рр.: причини, наслідки. Іноземна допомога жертвам голоду в УСРР. Повстанський рух в Україні 1921–1923 рр. Формальний та реальний статус УСРР/УССР у «договірній федерації» радянських республік – Союзу Радянських/Советських Соціалістичних Республік (Радянському/Советському Союзу, СРСР/СССР). Привласнення союзним центром суверенітету України. Зміни в адміністративно-територіальному поділі УСРР. Утворення Кримської Автономної СРР/ССР у складі РСФРР. Суспільно-політичне життя в УСРР. Ліквідація багатопартійності. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації» («українізації»). «Українське відродження». Українська автокефальна православна церква (УАПЦ). Національно-культурне будівництво національних меншин. Молдавська Автономна СРР/ССР у складі УСРР. Форсована промислова індустріалізація в УСРР. Роль іноземних спеціалістів і технологій. Згорання непу. Голод 1928–1929 рр. Перехід до планової економіки. Масові депортації, кампанія з розкуркулення, насильницька колективізація. Пасивні і активні форми опору населення УСРР сталінській політиці. Прояви національної свідомості, антиімперські, антирадянські/антисоветські настрої в УСРР. Примусові хлібозаготівлі. Український хліб на експорт, внутрішньосоюзні ринки. Пропаганда як інструмент підготовки геноциду. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни. Політичні процеси кінця 1920-х – початку 1930-х рр. Масові репресії. Згорання «українізації». «Розстріляне відродження (Червоний ренесанс)». «Великий терор» в Україні. Биківня, Вінниця, інші місця масових поховань жертв репресій. Посилення російської експансії у сферах освіти, науки, мистецтва. Антирелігійна політика влади та її наслідки. Значення «самоліквідації» УАПЦ. Прояви «культу особи» Йосифа Сталіна в Україні. Конституція УРСР/УССР 1937 року: порушення прав людини за ширмою декларованих свобод.

РОЗДІЛ 6. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Правовий статус українських земель у складі Польщі. Політика Польщі щодо «східних кресів» та міжетнічні відносини в Галичині і Волині. Осадництво. «Пацифікація». Економічний розвиток української спільноти в умовах Польської держави. Українська кооперація. Культурно-просвітні і спортивні товариства українців. Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання (УНДО). Організація українських націоналістів (ОУН). Українські землі у складі Румунії. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія (УНП). Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культурне й релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування. Уряд УНР в екзилі. Діяльність української політичної еміграції.

РОЗДІЛ 7. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН. Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. «Радянізація/советизація» західних областей України у 1939–1940 рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Суспільно-політичні настрої населення. Передумови, початок німецько-радянської війни. «Тактика випаленої землі». Депортації німців та інших народів з території України. Інші злочини радянського режиму. Катастрофічні поразки Червоної армії 1941 р. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Прояви співпраці з окупаційним режимом. Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення окупантами мирного населення. Бабин Яр. Голокост. Геноцид ромів. Праведники народів світу в Україні. Акт проголошення Української Держави. Опір нацистським загарбникам. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія (УПА). Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). Бойові дії Червоної армії у 1942–1944 рр. в Україні. «Чорносвітники». Радянський партизанський рух. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з України. Відновлення тоталітарного імперського режиму в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин геноциду. Депортація інших етносів Криму. Культура в роки війни. Пропаганда в умовах Другої світової війни. Повсякдення в часи війни: стратегії боротьби і виживання. Вплив війни на суспільну свідомість. Українці у військових формуваннях країн Об'єднаних Націй і держав «Вісі». Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати.

РОЗДІЛ 8. УКРАЇНА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Україна в системі міжнародних відносин. УРСР – співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в інших міжнародних організаціях. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці. Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Депортація за «обміном населення» між УРСР та Польською Народною Республікою (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р. Відбудова промисловості: джерела та ресурси (праця мобілізованих, військовополонених, репатріантів, в'язнів виправно-трудових таборів). Становище сільського господарства. Голод 1946–1947 рр. Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації

перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних націоналістів» і «безрідних космополітів». «Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно- визвольний рух у 1944–1950-х рр. на території України. Бій під Гурбами. «Велика блокада» проти УПА. Депортації родин воїнів УПА. Оунівський рух в еміграції. Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи: стратегії виживання. Зміни у суспільній свідомості.

РОЗДІЛ 9. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. XX з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу (КПРС). Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Суперечливість процесу реабілітації жертв політичних репресій. Ліквідація ГУЛАГу. Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище сільського господарства. Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально- економічна інтеграція Кримського півострова з Україною. Міграції, зміни національного складу населення. Спроби проведення «українізації». Становище кримськотатарського народу у місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину. «Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації. Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи. Особливості розвитку культури. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії. Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Зміни у суспільній свідомості.

РОЗДІЛ 10. УКРАЇНА В ПЕРІОД СИСТЕМНОЇ КРИЗИ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні. Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник». Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Прояви єврейського дисидентського та сіоністського руху на теренах УРСР. Опозиційна діяльність режимові в середовищі інших національних меншин. Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину. Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої програми. Життєвий рівень населення. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості. Особливості розвитку культури. Українське поетичне кіно. Український спорт. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ», «радянська людина» та їхні «вороги».

РОЗДІЛ 11. ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ, ЇЇ РОЛЬ У РОЗПАДІ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

Політика «перебудови-прискорення-гласності» та її наслідки в УРСР. Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання, наслідки. Вплив на суспільну свідомість. Виникнення націонал-демократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України за перебудову. Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Масові страйки шахтарів. Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки

(Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби союзної влади зупинити процеси демократизації, розпаду СРСР. Повсякдення. Особливості розвитку культури і спорту. Відродження релігійного життя. Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України. Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.

РОЗДІЛ 12. РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

Державотворчі процеси. Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція». Конституційна реформа 2004 р. Основні тенденції суспільно-політичного життя в 2005–2009 рр. Спроби формування авторитарного режиму в 2010–2013 рр. Харківські угоди 2010 р. Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти – гривні. Специфіка приватизації. Становлення, прояви олігархічної системи. Демографічна та етносоціальна структура населення України. Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Життя національних спільнот в Україні. Багатовекторність зовнішньої політики України та її наслідки. Вступ України до Ради Європи. Будапештський меморандум. Тузлівська криза. Проголошення Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію. Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Динаміка зайнятості населення. Повсякденне життя. Зрушення в суспільній свідомості. Релігійне життя. Здобутки українців у сфері культури (наука, освіта, мистецтва, спорт). Українці в світі. Українська діаспора в розбудові державної незалежності України.

РОЗДІЛ 13. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР УКРАЇНИ. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА

Геополітичний вибір України: утвердження євроінтеграційного курсу. Україна в імперській доктрині «руського міра». Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тиску на Україну в контексті відродження прагнень Російської Федерації (РФ) до реімперіалізації на теренах колишнього СРСР. Зрив угоди про асоціацію України та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. Крах режиму Віктора Януковича. Небесна Сотня. Президентські та парламентські вибори 2014 р. Обрання Петра Порошенка Президентом України. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Надання українцям права на безвізовий режим в'їзду в країни ЄС. Початок війни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройна агресія на сході України. Квазіреферендуми і проголошення маріонеткових квазідержав Донецької Народної Республіки (ДНР), Луганської Народної Республіки (ЛНР). Антитерористична операція/Операція об'єднаних сил (АТО/ООС). Перебіг бойових дій. Мінські домовленості. Українське громадянське суспільство в обороні держави. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Участь добровольців-іноземців у збройній боротьбі на боці України. Міжнародна підтримка України в умовах війни. «Норманська четвірка»: внесок у стабілізацію збройного конфлікту. Позиція США та держав «великої сімки». Санкції, накладені на РФ за невиконання Мінських домовленостей. Соціально-економічний розвиток України у 2014–2022 р. Економічні, політичні, судово-правові реформи. Створення незалежної правоохоронної структури для боротьби з корупцією. Незавершеність реформ. Законодавче забезпечення статусу української мови як державної. Розвиток української культури. Утворення канонічної автокефальної Православної церкви України (ПЦУ). Президентські вибори 2019 р. Обрання Володимира Зеленського Президентом України. Земельна та інфраструктурна

реформи. Цифровізація України. Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України. Використання Росією продовольства як зброї. Заява Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». Консолідація української політичної нації в боротьбі проти російській агресії. Російська пропаганда як інструмент підбурювання війни і геноциду. Ідеологема «денацифікація України». Протидія Україні російській пропаганді та дезінформації. Розгортання дипломатичної боротьби України. Утворення міжнародної коаліції держав на підтримку незалежності і обороноздатності України. Лендліз. Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС. Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та протистояння. Колабораційна діяльність і кримінальна відповідальність за неї. Рух Опору на тимчасово окупованих територіях. Біженці та вимушені переселенці. Примусове переселення громадян України до РФ. Гуманітарна підтримка біженців в країнах ЄС. Релігія, церкви й релігійні організації та війна. Діячі української культури в допомозі фронту. Діячі світової культури в підтримці України.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		всього	у тому числі:			
			лекції	семінарські	лабораторні	практичні
1	2	3	4	5	6	7
II семестр						
	Розділ 1. Вступ					
1	Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку.	4		4		
	Розділ 2. Україна в роки першої світової війни					
2	Українські землі на початку Першої світової війни	2		2		
3	Воєнні дії на території України	2		2		
4	Формування і бойовий шлях легіону Українських Січових стрільців	2		2		
	Розділ 3. Українська революція, розпад російської імперії та утворення національної держави – Української Народної Республіки					
5	Початок української революції	2		2		
6	Проголошення автономії України	2		2		
7	Українська Народна Республіка	4		4		
8	Розділ 4. В боротьбі за українську незалежність					
9	Українська держава П. Скоропадського	4		4		
10	Директорія УНР	2		2		
11	Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР)	2		2		
12	Політика радянського уряду в 1919 р. “Воєнний комунізм”.	2		2		
13	Боротьба за владу в Україні в другій половині 1919-1921рр.	4		4		
14	Поразка українського визвольного руху	2		2		
15	Культура і духовне життя України в 1917–1921 рр. Наш край в 1917- 1921рр.	2		2		

Разом за II семестр		36		36			
III семестр							
16	Розділ 5. Україна у складі тоталітарної імперії – Союзу Радянських Соціалістичних Республік						
17	Економічне та соціальне життя в роки НЕПу	2		2			
18	Входження України до складу СРСР	2		2			
19	Культура та духовне життя в роки НЕПу	2		2			
20	Модернізація промисловості	2		2			
21	Суцільна колективізація сільського господарства Голодомор 1932-1933 рр.	2		2			
22	Громадсько-політичне життя у 30-ті рр.	2		2			
23	Стан культури в Україні у 30-ті рр.	2		2			
Розділ 6. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період							
24	Українські землі в 20-30-х рр. в складі Польщі	2		2			
25	Українські землі в складі Румунії і Чехословаччини.	2		2			
Розділ 7. Україна в роки Другої світової війни							
26	Початок Другої світової війни та зміна кордонів України	2		2			
27	Окупація України військами Німеччини та її союзників	2		2			
28	Окупаційний режим в Україні	2		2			
29	Розгортання руху опору та визволення Лівобережної України	2		2			
30	Україна в 1943-1944 рр..	2		2			
31	Завершення радянсько-німецької війни та ціна перемоги	2		2			
Розділ 8. Україна в повоєнний період							
32	Україна в період повоєнної відбудови	2		2			
33	Радянська західних областей України	2		2			
34	Культурне життя в Україні в другій половині 40-х – на початку 50-х років	2		2			
Разом за III семестр		36		36			
IV семестр							
Розділ 9. Україна в умовах десталінізації							

35	Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України в середині 50-х – першій половині 60-х рр..	2		2			
36	Культура і духовне життя в Україні у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр..	2		2			
	Розділ 10. Україна в період системної кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік						
37	Суспільно-політичне та соціально-економічне становище УРСР у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр..	2		2			
38	Опозиційний рух	2		2			
39	Культура та духовне життя суспільства	2		2			
	Розділ 11. Відновлення державної незалежності України, її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік						
40	Перебудова в Радянському Союзі та Україні	2		2			2
41	Здобуття Україною незалежності	2		2			
	Розділ 12. Розвиток України як незалежної держави						
42	Державотворчі процеси та політичний розвиток України 1991-2013 рр..	2		2			
43	Соціально-економічний розвиток України 1991-2013 рр.	2		2			
44	Зовнішня політика та міжнародні зв'язки незалежної України	2		2			
45	Етносоціальні та культурні процеси в Україні наприкінці ХХ початку ХХІ ст.	2		2			3
	Розділ 13. Європейський вибір України. Російсько-українська війна						
46	Революція гідності та її значення. Гібридна війна РФ проти України. Анексія Криму. АТО.	2		2			
47	Соціально-економічний та політичний розвиток України у 2014–2022 р.	2		2			
48	Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати.	2		2			
Разом за IV семестр		28		28			5
Загальна кількість годин на вивчення предмета		105					

3. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Культура України в період перебудови	2
2	Культурне життя в Україні за доби незалежності.	3

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Теми для навчальних проектів:

Мистецтво і революція (на прикладі Революції гідності)

Політичний фольклор як відповідь на мову ненависті.

2. Заповніть таблиці.

Таблиця 1

Загальні тенденції розвитку культури в період перебудови

Позитивні	Негативні

Таблиця 2

Культура України на сучасному етапі

Література	Музика і театр	Образотворче мистецтво	Кінематограф	Фестивалі, конкурси

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ

для підготовки до підсумкового контролю

1. Політичний і соціально-економічний розвиток України у складі Росії та Австро-Угорщини (порівняльна характеристика).
2. Проблеми становлення та консолідації української нації. Процес політизації українського суспільства та визвольного руху.
3. Політичні партії та їх практична діяльність у створенні національної державності.
4. Розвиток культури на початку ХХ ст. Церковне життя.
5. Україна в геополітичних планах країн Антанти і Троїстого союзу.
6. Воєнні дії на території України у роки війни.
7. Ставлення населення і політиків до війни. Формування легіону Українських січових стрільців.
8. Вплив Першої світової війни на розвиток буржуазно-демократичної революції в Російській імперії.
10. Причини, рушійні сили та періодизація Української революції 1917–1921 рр.
11. Утворення Центральної Ради. Українізація армії. Вільне козацтво.
12. I і II Універсали Української Центральної Ради. Відносини Центральної ради з Тимчасовим Урядом.
13. Політична ситуація в Україні у липні-серпні 1917 р. Збройний виступ самостійників.
14. Зміни у політичних настроях, економічному та соціальному становищі населення впродовж весни-літа 1917 р.
15. III Універсал УЦР. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки.
16. Боротьба більшовиків із УЦР.
17. IV Універсал. Мирний договір у Брест-Литовську.
18. Події 1917 року в Криму. Курултай і Кримська Народна Республіка.
19. Гетьманський переворот. Прихід до влади П. Скоропадського.
20. Внутрішня політика Української Держави.
21. Зовнішня політика Української Держави
22. Ставлення до Української держави політичних партій і народу.
23. Кримські крайові уряди. Спроби приєднати Крим до України.
24. Формування антигетьманської опозиції.
25. Утворення Директорії. Відновлення УНР.
26. Внутрішня і зовнішня політика Директорії.
27. Отаманщина.
28. Розпад Австро-Угорської імперії та західноукраїнські землі.
29. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Державне будівництво. Євген Петрушевич.
30. Початок польсько-української війни. Акт злуки.
31. Український національний рух у Буковині та Закарпатті.
32. Воєнні дії влітку 1919 р. Наступ білогвардійських військ на Київ.
33. Денікінський режим в Україні.
34. Радянсько-польська війна та Україна
35. Розгром більшовиками «білого руху» в Криму і поразка махновців.
36. Другий Зимовий похід. Поразка та наслідки українського визвольного руху.
37. Культура України в 1914 — на початку 1917 р.
38. Культурні здобутки українських урядів в освітній політиці
39. Вища школа. Стан науки. Утворення Української Академії наук у 1917 - 1921 рр..
40. Література. Мистецтво. Музика у 1917 - 1921 рр.

41. Культурно-освітня діяльність громадських організацій
42. Повсякденне життя населення у 1917-1921.
43. Внутрішнє становище УСРР. Повстанський рух.
44. Голод 1921-1923 рр.
45. Впровадження непу в Україні.
46. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності.
47. Економічне, соціальне та повсякденне життя населення в роки непу.
48. Політика коренізації в УСРР: ставлення влади та населення. Згорання та наслідки українізації.
49. Створення Кримської АСРР у складі РФСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР.
50. Релігійне життя в УСРР. Українська автокефальна православна церква(УАПЦ).
51. Згорання непу і перехід до директивної економіки.
52. Курс на індустріалізацію. Створення військово-промислового комплексу.
53. Розкуркулення і насильницька колективізація. Опір селянства.
54. Голодомор 1932-1933 рр.: причини, масштаби та наслідки.
55. Формування культу особи Йосипа Сталіна. Порухення прав людини в умовах тоталітарного режиму.
56. Масові репресії та ідеологічне виправдання. Політичні процеси 1920х – початку 1930х років.
57. Розстріляне відродження. Антицерковна політика влади та її наслідки. Ліквідація УАПЦ.
58. Стан культури в Україні у 1930-ті рр.
59. Українські землі в 1920-1930-х рр. в складі Польщі.
60. Українці під владою Румунії за міжвоєнної доби.
61. Українські землі у складі Чехословаччини. Карпатська Україна.
62. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН.
63. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії.
64. Радянська окупація нових територій. Масові політичні репресії 1939–1940 рр.
65. Бойові дії в 1941–1942 рр. Відступ Червоної армії.
66. Український національний рух у 1941—1942 рр. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська Січ.
67. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. Новий порядок.
68. Колабораціонізм. Самоврядування під німецькою окупацією. Остарбайтери.
69. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення мирного населення.
70. Голокост. Трагедія Бабиного Яру. Праведники народів світу в Україні.
71. Українська повстанська армія. Роман Шухевич. Українсько-польське протистояння. Українська головна визвольна рада.
72. Радянський партизанський рух. Сидір Ковпак.
73. Бойові дії 1942–1943 рр. Бої на Лівобережжі влітку–восени 1943 р. Чорношитники.
74. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Депортація кримських татар та інших народів Криму.
75. Завершення бойових дій на території України.
76. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй.
77. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни.
78. Культура в роки війни. Адміністративно-територіальні зміни й зовнішньополітична діяльність УРСР

81. Внутрішньополітична й економічна ситуація УРСР. Масовий голод 1946–1947 рр.
82. Ідеологічні кампанії. “Чистки” творчої інтелігенції.
83. Культурне життя в Україні в другій половині 1940-х – на початку 1950-х років.
84. Посилення радянзації та репресії у західних областях УРСР.
85. Український визвольний рух у 1944–1950-х рр. Велика блокада.
86. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Масові депортації (1944–1946 рр.). Операції “Вісла” і “Захід”.
87. Ліквідація УГКЦ у 1946–1949 рр. Розгортання десталінізації. Суспільно-політичне життя в Україні.
89. Експерименти в економіці у 1950-х – на початку 1960-х років.
90. Шістдесятництво як соціальне і культурне явище. Зародження дисидентського руху в Україні та його течії.
91. Культура і духовне життя в Україні у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр. Наростання кризових явищ у суспільно-політичному житті республіки.
93. Економічна ситуація в УРСР у другій половині 1960-х – першій половині 80-х рр. Зміни у складі та соціальній структурі населення.
94. Дисидентський рух другої половини 1960-х – першої половини 1970-х років. Українська Гельсінська група.
95. Кримськотатарський національний рух. Мустафа Джемільєв.
96. Культура та духовне життя суспільства у другій половині 1960-х – першій половині 1980-х рр.
97. Початок перебудовного процесу в СРСР і Україна. Економічна і соціальна політика у період перебудови.
98. Розгортання національного руху в Україні. Культурно-мистецьке життя як вираз суспільних настроїв. Релігійне відродження.
100. Вибори до Верховної Ради УРСР і до місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті.
101. Створення Автономної Республіки Крим. Меджліс кримськотатарського народу.
102. Акт проголошення незалежності України. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук.
103. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України.
104. Державотворчі процеси в Україні у 1991-2004 роках
105. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності в незалежній Україні. Конституція України 1996 р.
106. Становлення громадянського суспільства. Помаранчева революція 2004 року.
107. Соціально-економічний розвиток України 1991-2004 рр.
108. Зовнішня політика та міжнародні зв'язки незалежної України 1991-2004 р.
109. Суспільно-політичний розвиток України 2005-2013 рр.
110. Соціально-економічне становище України 2004-2013 рр.
111. Криза української державності у 2013-2014 рр. Революція гідності та її значення.
112. Передумови, особливості та наслідки гібридної війни РФ проти України. Анексія Криму. АТО.
113. Трансформації у політичній сфері 2014-2022 рр.
114. Розвиток соціально-економічної сфери 2014-2022 рр.
115. Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати.
116. Нові тенденції в міжнародних відносинах 2014-2022 рр.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Борнейко І. О., Хлібовська Г. М., Крижановська М. Є., Наумчук О. Історія України. Рівень стандарту: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль: Астон, 2018. 256 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/istoriya-ukrainy-10klas-pidruchnyk-aston-burneyko-sayt-1.pdf>
2. Власов В. С., Кульчицький С. В. Історія України (профільний рівень) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2018. 304 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/historyukr-10-profi-sait.pdf>
3. Власов В. С., Кульчицький С. В. Історія України (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Літера ЛТД, 2019. 256 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/litera-history-11-standart-Vlasov.pdf>
4. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 240 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/istoriia-ukrainy-riven-standartu-pidruchnyk-dlia-10-klasu-zzso-hisem-martyniuk.pdf>
5. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 288 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/istoriia-ukrainy-riven-standartu-pidruchnyk-dlia-11-klasu-zzso-o-v-gisem-o-o-martyniuk.pdf>
6. Історія України : рівень стандарту : підруч. для 11-го кл. закл. заг. серед. освіти / Віктор Даниленко, Мирослава Смольницька. – Київ: Генеза, 2019. – 224 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/danylenko-isuk-rs-p-11ukr-121-18-s.pdf>
7. Пометун О. І., Гупан Н.М. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. К.: УОВЦ «Оріон», 2018. 256 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/istoriya-10-kl-final.pdf>
8. Сорочинська Н.М., Гісем О.О. Історія України [рівень стандарту] : підручник для 10 кл. закладів загальн. серед. освіти. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2018. 256 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/978-966-10-5421-8-istoriau-10kl.pdf>
9. Сорочинська Н.М., Гісем О.О. Історія України [рівень стандарту] : підручник для 11 кл. закл. за-гальн. серед. освіти. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2019. 240 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/978-966-10-5840-7-istoriya-ukrainy-11-klas-02-09.pdf>
10. Струкевич О. К. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти. К.: Грамота, 2018. 240 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-10-klas-2018/04-istoriya-ukrainy-10-klas/history-ua-10kl-gramota.pdf>
11. Струкевич О., Дровозюк С. Історія України (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти. Київ : Грамота, 2019. 240 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/verstka-history-11-st-1-240-1.pdf>

12. Хлібовська Г. М., Наумчук О. В., Крижановська М.Є., Гирич І. Б., Бурнейко І. О. Історія України. Рівень стандарту : підручник для 11 класу закладів загальної серед-ньої освіти. Тернопіль: Астон, 2019. 256 с. <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/pidruchnyky-11-klas-2019/04-istoriya-ukrainy-11-klas/istoria-11klas-aston.pdf>
13. Онлайн-курс «Історія України в історіях» URL: <https://www.youtube.com/watch?v=un-40xIOxLE&list=PLH1iFGL1sy5gnSNsPQs0UMav5LxLuSzFx>
14. Історія України URL: <https://www.youtube.com/channel/UCukOWeCQ4YA1ZGA1i9RPROw>
15. Інститут історії України НАНУ. URL: <http://history.org.ua/>
16. Історична веб-хрестоматія UKRAÏNARUS. URL: http://geocities.com/ua_ukraine/ukrainerus.html
17. Українські сторінки - історія національного руху України URL: <http://ukrstor.com/>
18. Крим та кримські татари URL: <http://kirimtatar.com/>